

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap (SOU 2025:68)**Regionledningskontorets förslag till beslut**

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Klimat- och näringslivsdepartementet över betänkandet Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap (SOU 2025:68).
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat betänkandet *Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap* (SOU 2025:68) till Region Stockholm för yttrande.

Betänkandet föreslår nya samverkansformer mellan företag och offentliga aktörer med ett nytt beaktandekrav i upphandlingslagstiftningen gällande försörjningsberedskapsaspekter om upphandlingens art motiverar detta, försörjningsberedskapsavtal (F-avtal) mellan staten och näringslivet samt ett sammanhållet system med byggnads- och reparationsberedskap (BRB).

Region Stockholm är i huvudsak positiv till förslagen.

I linje med SOU 2024:65 om kommuners och regioners grundläggande beredskap bedömer Region Stockholm att civilt försvar förutsätter att de viktigaste samhällsfunktionerna kan upprätthållas vid fredstida kris, höjd beredskap och krig, med en lägre ambitionsnivå än i normalläge. Regeringen har pekat ut bland annat ordning och säkerhet, skydd av civilbefolkningen, hälso- och sjukvård, livsmedel och dricksvatten, finansiell beredskap, transporter, energiförsörjning samt elektroniska kommunikationer och post som särskilt prioriterade områden.

Region Stockholm tillstyrker beaktandekravet gällande att hänsyn tas till försörjningsberedskap i upphandlingslagarna. Bestämmelsen är inte sanktionerad och utgör inte i sig grund för överprövning, men ger ett tydligt mandat för proportionerliga beredskapskrav. Upphandlingsmyndigheten bör ges i uppdrag att ta fram vägledning, exempeltexter och sektorsvisa stöd för en enhetlig tillämpning.

Gällande förslaget om F-avtal delar Region Stockholm inte utredningens förslag att regioner inte kan vara avtalspart. Regioner ska enligt inriktningen för kommuners och regioners grundläggande beredskap (LKRB) upprätthålla egen verksamhetsförmåga. Det kräver avtal som faktiskt binder leverantörer gentemot regioner (inklusive privata utförare på regionens uppdrag). En renodlad statlig avtalsmodell försvårar denna ansvarskedja och uppföljning.

För Region Stockholm är hälso- och sjukvård samt kollektivtrafik särskilt centrala. Byggnads- och reparationsberedskap behöver vara nationellt samordnad med tydlig resursprioritering när flera offentliga aktörer samtidigt konkurrerar om begränsad kapacitet, särskilt vid angrepp mot infrastruktur och sjukhus.

Genomförandet kräver långsiktig finansiering. Utöver höjda generella statsbidrag bör riktade, fleråriga investeringsstöd användas för beredskapskritiska satsningar inom bygg- och reparationsberedskapen (BRB), logistik, lager, säker el och IT-försörjning.

Bakgrund

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat betänkandet *Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap* (SOU 2025:68) till Region Stockholm för yttrande.

Utredningen utgör slutbetänkande av Utredningen om näringslivets försörjningsberedskap och knyter an till andra utredningar. Region Stockholm har lämnat remissyttrande gällande SOU 2023:50 en modell för svensk försörjningsberedskap (RS 2023-0744) samt SOU 2024:65 ny lag om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap (RS 2024-0989).

Att hålla i gång och säkerställa de mest centrala samhällsfunktionerna i fredstida kris, höjd beredskap och krig kräver fungerande försörjning, men det innebär som regel en lägre ambitionsnivå än i fredstida normalläge.

Samhällets funktionalitet är en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna lösa sina uppgifter. Därför är en huvuduppgift för det civila försvaret att stärka det militära försvarets förmåga vid höjd beredskap och, i yttersta fall, krig.

Betänkandet syftar till att skapa en modern, samlad och strukturerad ordning för hur stat, regioner, kommuner och näringsliv ska säkerställa att samhällsviktiga funktioner kan upprätthållas vid fredstida kris, höjd beredskap och krig. Kärnan är tre verktyg: (1) ett beaktandekrav i upphandlingslagstiftningen som säkerställer att upphandlande myndigheter eller enheter tar höjd för försörjningsberedskap när upphandlingens art motiverar det, (2) statliga F-avtal med utpekade branscher och företag för att garantera tillgång till kritiska varor och tjänster, och (3) en nationellt samordnad BRB som mobiliserar resurser för akuta reparationer och återställning.

1) Allmän hänsyn till försörjningsberedskap - beaktandekrav i upphandlingslagstiftningen

Utredningen föreslår att offentliga aktörer alltid ska överväga försörjningsberedskapsaspekter i samverkan och avtal med företag om upphandlingens art motiverar detta. Utredningen föreslår därför att upphandlingslagarna LOU, LUF, LUK och LUFS ska kompletteras med ett nytt beaktandekrav om försörjningsberedskapshänsyn genom att det införs ett tillägg till befintliga beaktandekrav om försörjningsberedskap i respektive upphandlingslag. Av tillägget ska det framgå att *en upphandlande myndighet eller enhet ska beakta försörjningsberedskapsaspekter om upphandlingens art motiverar detta.*

2) Ett nytt system för försörjningsberedskapsavtal- så kallade F-avtal
Landets avtals- och författningsberedskap behöver stärkas. Utvecklingen av ett modernt totalförsvar gör att det finns ett behov av att formerna för samverkan och avtal mellan offentlig och privat verksamhet behöver utvecklas, inte minst för att stärka samhällets försörjningsberedskap. Huvuddelen av de avtal som tecknas för att säkra försörjningen av varor och tjänster vid fredstida kris, höjd beredskap och ytterst krig kommer även fortsättningsvis att ske genom tillämpning av ordinarie upphandlingslagstiftning. Säkerhetsskyddad upphandling kommer även framledes att vara huvudregel vid avtal om leverans med särskilda krav på säkerhetsskydd.

Utredningen föreslår att ingen särskild myndighet bör pekas ut som behörig att teckna försörjningsberedskapsavtal för statens räkning utan möjligheten är öppen för alla myndigheter. Utredningens bedömning är dock att det är

lämpligt att sådana avtal ingås framför allt av beredskapsmyndigheterna, totalförsvarsmyndigheterna samt Regeringskansliet, Försvarets radioanstalt, Förvarshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut och Totalförsvarets plikt- och provningsverk (dessa utgörs av så kallade F-avtalsmyndigheter).

Utredningen bedömer även att kommuner och regioner inte bör vara offentlig avtalspart i F-avtal vilka typiskt ska täcka *nationella* behov av varor och tjänster (ibland kopplade till internationella åtaganden). Därför bör avtalen koncentreras till myndigheter med övergripande ansvar för totalförsvarets försörjningsberedskap.

Utredningen föreslår att: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska:

- ansvara för att föra ett register över försörjningsberedskapsavtalen,
- regelbundet upprätta en avtalslägesbild som ska stämmas av med relevanta aktörer inom det civila och militära försvaret,
- med stöd av civilområdesansvariga länsstyrelser, sektorsansvariga myndigheter och Försvarmakten upprätta en allmän prioriteringsordning för försörjningsberedskap och på förfrågan från offentliga och privata aktörer bistå med bedömningar över lämplig prioritering och fördelning av tillgängliga offentliga resurser i händelse av allvarliga försörjningsavbrott och ges rätt att meddela föreskrifter för verkställigheten av förordningen (1992:390) om förberedelser för leveranser av varor och tjänster.

3) *En modern byggnads- och reparationsberedskap (BRB)*

Utredningen bedömer att byggnads- och reparationsberedskap innebär en förmåga hos aktörer att självständigt, eller genom anlitan av utomstående aktörer; planera, projektera och utföra byggnads- och anläggningsarbeten samt tillhandahålla material, maskiner samt övrig utrustning och produkter vid fredstida krissituation och höjd beredskap. Utredningen bedömer vidare att ansvaret för upprätthållande av byggnads- och reparationsberedskapen omfattar de byggnader, anläggningar och den infrastruktur som behövs för att bedriva samhällsviktig verksamhet vid fredstida krissituationer och för totalförsvaret. Att upprätthålla en byggnads- och reparationsberedskap ingår således i det ansvar som berörda aktörer redan har i enlighet med nuvarande regelverk som rör krisberedskapen samt totalförsvaret. Ansvariga för viss samhällsviktig verksamhet eller verksamhet inom totalförsvaret är samtidigt beroende av att andra aktörer upprätthåller en byggnads- och reparationsberedskap inom sina ansvarsområden.

För att en byggnads- och reparationsberedskap ska finnas på plats inom högst fem år krävs en särskild satsning från statens sida för att möjliggöra både tillräckliga resurser och en effektiv organisering av det förutsättningsskapande arbetet.

Utredningen föreslår att beredskapsmyndigheterna inom beredskapssektorn för industri, bygg och handel ges, inom respektive ansvarsområde, ett sektorsansvar och ett geografiskt övergripande ansvar för att skapa förutsättningar för berörda aktörer att upprätthålla en byggnads- och reparationsberedskap i hela landet.

Beredskapsmyndigheternas förutsättningsskapande arbete ska stödjas av ett kansli för byggnads- och reparationsberedskap (BRB-kansli). Kansliet ska organisatoriskt placeras under den sektorsansvariga myndigheten Tillväxtverket.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm instämmer i att samverkan mellan stat, kommuner, regioner och näringsliv är avgörande.

Inom hälso- och sjukvård skapar BRB och F-avtal förutsättningar för snabbare återställning av sjukhus och vårdinrättningar, tillgång till reservdelar och entreprenörer för akuta reparationer samt prioriterade leveranser av medicinteknik, läkemedel, medicinska gaser, sterilteknik och förbrukningsmateriel. Beaktandekravet i upphandling stärker regionens möjlighet att ställa proportionerliga krav på robusthet, redundans, lager, spårbarhet och säkerhet hos leverantörer även hos privata utförare på uppdrag av regionen.

För kollektivtrafik och transporter möjliggör BRB snabbare återställning av depåer, stationer, spår- och väganläggningar. F-avtal kan trygga drivmedel, reservdelar, däck, smörjmedel, kritiska IT-och OT-komponenter samt verkstadsresurser. Logistikflöden till vård och trafik bör integreras i statliga och regionala distributions- och lagerlösningar.

1) Allmän hänsyn till försörjningsberedskap - beaktandekrav i upphandlingslagstiftningen

Region Stockholm tillstyrker ett obligatoriskt beaktandekrav. Bestämmelsen är inte sanktionerad och utgör inte i sig överprövningsgrund, men ger legitimitet för proportionerliga beredskapskrav, särskilt där regionen anlitar privata aktörer.

Förslagets syfte är att alla upphandlande organisationer i landet ska, i huvudsak inför en kommande upphandling, analysera om deras verksamheters möjlighet att bedrivas i fredstida kriser, höjd beredskap och krig kan påverkas negativt om man inte tar hänsyn till försörjningsberedskap i upphandlingar. Utredningens föreslagna lagändringar i upphandlingslagarna innebär att denna regel utformas som ett "ska-krav", dvs. de upphandlande organisationerna måste beakta försörjningsaspekter i de upphandlingar där ett sådant beaktande är motiverat. För att en sådan regel ska ha någon effekt är det lämpligt att den utformas just som en obligatorisk bestämmelse och inte endast som ett "bör-krav".

Förslaget är särskilt viktigt för Region Stockholm när det gäller verksamheter där regionen inte bedriver verksamhet i egen regi och därför inte har egen beredskap, kompetens, lager etc. att förlita sig på vid en kris- eller krigssituation. Regionen kommer då, som så många andra myndigheter, behöva förlita sig på privata aktörer genom avtal. Att redan då i planeringsstadiet och det inledande förberedande skedet i en upphandling vara tvungen att beakta försörjningsberedskapsaspekten är då väldigt relevant för att kunna bygga upp en bra beredskap och en försörjningstrygghet för de samhällsviktiga tjänster regionen bedriver.

Upphandlingsmyndigheten bör ta fram vägledningar och stöd med standardiserade villkor där det är lämpligt.

2) Ett nytt system för försörjningsberedskapsavtal - så kallade F-avtal
Gällande förslaget om F-avtal delar Region Stockholm inte utredningens förslag att regioner inte kan vara avtalspart. Regioner ska enligt inriktningen för kommuners och regioners grundläggande beredskap (LKRB) upprätthålla egen verksamhetsförmåga. Det kräver avtal som binder leverantörer gentemot regioner (inklusive privata utförare på regionens uppdrag). En renodlad statlig avtalsmodell försvårar denna ansvarskedja och uppföljning.

3) En modern byggnads- och reparationsberedskap (BRB)
Region Stockholm tillstyrker nationellt samordnad BRB. En nationell prioriteringsfunktion behövs när kapaciteten är begränsad (till exempel vid angrepp mot infrastruktur och sjukhus). Beroende av utländsk arbetskraft behöver hanteras, och BRB ska integreras med F-avtalens prioriteringar samt länsstyrelsens samordning. Privata leverantörer inom regionens uppdrag ska omfattas av planeringen.

Ekonomiska konsekvenser

Förslagen medför initiala och löpande kostnader för planering, upphandling, avtalshantering, övningar samt investeringar i BRB, logistik- och lagerkapacitet. Finansiering bör ske via höjda generella statsbidrag och riktade, fleråriga investeringsstöd. I enlighet med LKRB-inriktningen ska fragmentiserad finansiering undvikas.

Emma Lennartsson
Regiondirektör

Ari Stenman
Direktör säkerhet och beredskap

Beslutsunderlag

1. SOU 2025:68 - Sammanfattning

Beslutsexpediering

1. Klimat- och näringslivsdepartementet

Godkänd av Emma Lennartsson, 2025-09-15